

Børnesyn – reflekter over følgende;

Hvordan kommer vores børnesyn til udtryk i hverdagen og i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljøer i vores dagtilbud?

På den måde vi snakker til børnene på, altså kontakten mellem børn og voksne. Den måde vi prøver at inddrage børnene på (medbestemmelse). Også i forhold til de aktiviteter vi planlægger, hvor vi følger børnenes spor og tilrettelægger aktiviteter ud fra hvor de er. Vores børnesyn er styrende for hele vores pædagogiske hverdag, det går ind over alt, det er udgangspunktet for vores tilgang. Det skal være sjovt og trygt at gå i børnehave. Alle børn har ret til at være en del af fællesskabet, og hvert enkelt barn skal opleve at de har en værdi i sig selv. Vi modtager hvert enkelt barn med nærvær troværdighed og tydelighed.

Dagen starter med velkommen til hvert enkelt barn og forældre. Der er tid til dialog. Børnesynet kommer til udtryk, når vi som pædagoger ser, at børnene er i trivsel som helhed. Vi tilrettelægger vores aktiviteter i vores dagtilbud ved at tage hensyn til børnenes individuelle behov.

Vi ser det enkelte barn og gruppen. Vi tilrettelægger de pædagogiske aktiviteter efter barnet/gruppen. Aktiviteterne kan være i rutinerne, når vi spiser, skifter ble eller putter. I vores planlagte aktiviteter som lege, kreative aktiviteter og i rytikken. Legepladsen og ture ud af huset. At give børnene plads og ro.

Vores børnesyn kommer til udtryk hver dag ved at være omsorgsfulde, inkluderende og understøttende ved at vi er tydelige omkring dette. Vi bestræber os på at have læringsmiljøer, hvor vi giver børnene mulighed for at komme til orde og lytte respektfuldt til hinanden samt have indflydelse på deres hverdag. Vi forsøger at lade børnene forstå at alle er medansvarlige for hinandens trivsel. Det skal være rart for alle at være i børnehave hver dag, hvilket alle har et medansvar for.

Hvordan lykkes vi med at skabe rammerne for et godt børneliv hvor der er plads og ro til at være barn? Det handler meget om at blive i situationen, man har med et barn, hvor man løser konflikter, eller andet. Det er barnet, der er i centrum, og ikke praktiske hensyn, der må overtage, så de dermed bliver til praktiske begrænsninger. Det er børnesynet, der er styrende for vores pædagogik. Det handler altid om et barn! Vi prioriterer børnene først. Vi giver, som kolleger hinanden plads til at gøre tingene færdige med et barn, hvad enten det drejer sig om en tur eller en enkel situation med et barn. I et større billede, er det også hele børnegruppen, fx til en børnefødselsdag, hvor vi får prioriteret, hvad vi anser for vigtigst. Fx bordene må lige vente, til vi har hjulpet børnene med tøjet, så tager vi bare bordene bagefter. Det er os voksne, der kordinerer sammen, hvor vi sammen har vurderet at det er børnesynet, og børnene der er vigtige. Det arbejde, vi har med og omkring børnene er en fællesopgave, og det er relevant at nævne, da vi sammen er blevet enige omkring det.

Genkendelighed som f.eks. samling hvor vi hver dag råber op og tæller børnene. Når et nyt barn starter, gennemgår vi til samling hvad der er vigtigt i vores børnehave. Børnene indgår og tager medansvar og hjælper det nye barn. Vi inddeler børnene i små grupper, 1 til 1, vi er en institution med meget plads så man kan sidde for sig selv eller være sammen med mange (legepladsen). Rutiner og faste strukturerede aktiviteter som de voksne har planlagt. Der skal være plads og rum til spontane aktiviteter. Børnene for en demokratisk stemme i form af at de nogle gange bliver inddraget efter samling til at have medbestemmelse over de aktiviteter der sker i løbet af dagen.

Som det første er ved at give børnene omsorg og tryghed, så de kan udvikle sig som små individer.

På stuen skaber vi rammer, hvor vi er opdelt i mindre grupper, for at skabe bedre mulighed for ro og fordybelse. Derudover har vi aldersopdelte grupper, hvor børnene er sammen med andre jævnaldrende. I hverdagens rutiner (måltider, garderobe osv.) bestræber vi os også på at bruge tid og fordybelse. Til samling har vi indrettet os sådan, så de børn der ønsker det har mulighed for at komme til orde og fortælle hvad de har på hjerte. De øvrige børn øver sig i at lytte og respondere respektfuldt.

Hvordan oplever børnene at vi ser dem som kompetente og selvstændige i vores pædagogiske praksis? Vi forsøger at øve selvhjulpethed i stor stil. Vi beder børnene om at gøre mange ting selv. Vi stiller krav, som passer deres udviklingsniveau. Børnene får lov til at stille spørgsmålstegn, og vi svarer, på den måde, der giver mening. Vi forsøger jo også, til samling, at børnene kan være styrende. Vi sætter rammerne, så fylder børnene på. Vi er aktive og deltagende sammen med børnene.

Alle børn bliver set hørt og forstået. De bliver mødt med en anerkendende tilgang.

Det oplever børnene, når vi møder dem der, hvor de er udviklingsmæssigt. Fx tror på og støtter dem i at de godt kan selv -fx tage hue på, holde sit eget glas osv. Gensidig glæde ved samvær, stolthed, belønning ved smil og ros fra de voksne.

Ved at anerkende barnet/børnene. Inddrage barnet og give det medbestemmelse i dagen. I vores daglige dialoger med børnene bestræber vi os på at gøre det tydeligt at vi ser dem som kompetente og selvstændige og appellere til at de får øje på værdien i det at være selvstændig og kompetente som socialt ansvarlige. De har et medansvar for deres egen hverdag. Børnenes stemme har også en betydning for de valg de voksne træffer.

På hvilken måde arbejder vi med børn som aktive medskabere af egen udvikling? Helt konkret, efter samling spørger vi børnene, hvad de gerne selv vil. Vi skaber rammerne på den måde, at vi fortæller hvad man kan lave, så vi giver den input. Plus at vi allerede fra de er helt små giver dem ordene til konfliktløsning og langsom slipper dem løs på egen hånd. Vi starter med at gå foran, derefter ved siden af og så mere og mere bagved.

Børnene er så meget som muligt med i hverdagen, samling, frokost, garderobe. Det gode måltid kræver en nærværende voksen der sørger for at børnene øver sig i at hjælpe og lytte til hinanden. Vi har en pige gruppe der kan lide at optræde med sang og dans, og det sørger vi får at der er plads til, det er med til at udvikle deres egen udvikling.

I udelivet, ved projekter og meget andet.

Ved at understøtte det enkelte barn og se på, hvor barnet er i sin udvikling. På den måde kan barnet tage del i sin egen personlig udvikling, når barnet får anerkendt, hvor barnet er. Fx ved at rose barnet og sende anerkendende blik.

Vi deler op i vennegrupper og aldersopdelte grupper f.eks. lille-, mellem- og storegruppe. Vi tilrettelægger aktiviteter efter det enkelte barn/børnegruppen.

Dannelse og børneperspektiv – reflekter over følgende;

Hvordan forstår vi dannelse? Og hvordan afspejles den forståelse i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljø? Dannelse er hele det her med, hvordan vi ser os som mennesker. Det er skabe det hele mennesker. Helt lavpraktisk at lære børnene gode manerer, og jo derved hvordan børnene bliver mødt ude i verden. Lære børnene at have blik for sig selv og andre. Lære egne og andres grænser at kende. Det handler om at lære hvordan ting hænger sammen det handler om at vide noget, at være nysgerrig på viden, musik, natur, kultur, samfund, demokrati, venskaber osv. Så i hverdagen understøtter vi hele tiden børnenes tiltag og udspil og nysgerrighed.

Læring, udvikling og trivsel: - Læring foregår i løbet af hele dagen, både i det strukturerede så vel som ustrukturerede. Børn udvikler sig når de lærer, men de lærer også når de udvikler sig. Alle børn skal behandles lige, men de har forskellige behov som skal tilgodeses.

Sociale kompetencer: de sociale kompetencer skaber trivsel, der gør det nemmere for barnet at lære og udvikle sig. Børn skal ses og høres hvis et barn bliver set og hørt vil det føle sig værdsat og gå ud i verden med et stort selvværd og på den måde vil det være klar til de kommende udfordringer i livet.

Vi ser og hører børnene og gør dem til aktive deltagere i hverdagens aktiviteter. Nærvær viser barnet, at det er et værdifuldt og unikt menneske med sin egen personlighed. Dannelsen forstås gennem afspejling af barnets selvopfattelse, værende positiv og realistisk.

Børnene lærer at vente på tur, sidde stille i samlingen. At være med i aktiviteter. At de føler sig trygge og giver udtryk for sin mening. At blive hørt og mødt med respekt.

Vi tænker dannelse som det at gøre børnene så parate som muligt til den store verden (turtagning, medansvar, respektfuld over for deres medmennesker, lytte og give plads til andre, indgå kompromiser, lærer dem at forstå, kende og elske sig selv.) Dannelse er også at give børnene mulighed for at undre sig sammen med de voksne (ytte sig om tanker, følelser og lignende uden at vi skal finde et svar.)

Hvordan skaber vi lige deltagelsesmuligheder for de børn der har brug for støtte til at komme med initiativer og bruge deres demokratiske stemme? Vi laver jo handleplaner for de børn, som har et behov for hjælp til lige at komme i gang. Så vi kan vurdere hvordan vi hjælper dem bedst. Samling – vi venter længe på børnenes svar, så de får muligheden for at svare, og det øver vi os i. vi ser det enkelte barn som helhed i børnegruppen.

Give de børn der hele tiden vil være på en pause, så de mere tilbageholdende børn kan komme i spil. i Mindre børnegrupper vil børn med udfordringer have mere lyst til at deltage, da der er mere plads til at det pædagogiske personale, kan guide og gå mere i dybden.

Ved at dele børnene i små grupper. I mindre grupper, vil børnene bruge deres stemme mere og vil blive set mere, end når vi er samlet 12 børn. Ved at skabe god relation og tilknytning.

Ved at lære at lytte til andre og kunne give tid til at svare. Tryghed til at sige det, de gerne vil have frem.

- På stuen deler vi dem op i små grupper, hvor man får mulighed for at finde sin stemme og modet samt komme med initiativer, hvilket langsomt kan føres over i den store gruppe Ligeledes bruger vi spisesituationen til give de børn den støtte de har brug for - Trygge rammer er i høj grad med til at skabe deltagelsesmuligheder. Vi er enormt opmærksomme på altid at skabe så trygge rammer som muligt for alle børn.

Hvornår har vi senest brugt børnenes perspektiver som grundlag for at udvikle vores pædagogiske læringsmiljø? Det gør vi løbende, fordi hver gang vi ser noget der ikke fungerer, diskuterer vi det, og laver det om. Fx frugt, hvor vi oplevede at det ikke v mening for børnene, så lavede vi det om. Det kan også være

fra dag til dag, hvor samlingen en dag lige bliver kortere, fordi vi vurderer at børnene har brug for noget andet. Vi ser det som en styrke, at vi som voksne, netop kan jonglere med muligheder, og ændre kurs fra dag til dag, hvis det er nødvendigt. Det gør vi fordi vi ser børnene! Vi har en meget stor villighed til at imødekomme hinanden kollegaer i mellem og gribe hinandens bolde, vi kan godt lide at prøve og kaste os ud i det, hvis det giver mening, så børneperspektivet kommer i højsædet.

Et barn ønskede at spille bowling, pædagogen sagde ja og fandt spillet frem. Gennem barnets initiativ skabte pædagogen et læringmiljø med fokus på sociale kompetencer som fx at vente på tur.

Når vi planlægger en aktivitet, har vi altid børnenes perspektiv, som det primære grundlag.

Det gør vi hver dag f.eks. når vi holder samling

- Vi har for nyligt ændrede strukturen for samling således, at vi i stedet for at holde samling fem gange om ugen med den samlede børnegruppe, opdelt børnene i tre mindre grupper med jævnaldrende. Dette gjorde vi fordi gruppen af de ældste børn gav udtryk for at have brug for kun at være sammen med jævnaldrende, hvortil forskellige emner kunne drøftes. De var trætte af at være rollemodeller (og med det ansvar som det krævede) over for de mindre børn i den store samling.

I hvilke situationer kunne det være relevant at inddrage børnenes perspektiver, hvor vi ikke gør det i dag? Se ovenstående omkring interview og fotos.

Når vi planlægger hvilke ture og udflugter vi skal på kunne vi godt inddrage dem lidt mere, og høre hvilket forslag de havde - og så vidt muligt opfylde deres ønsker.

I garderoben og på toilettet, hvor vi skal blive bedre, til at støtte børnene i deres selvstændighed/selvhjulpenhed.

Evt. i vores rutiner. F.eks når alle skal ud på legepladsen.

- Vi kunne i højere grad tænke på en måde hvorpå vi kan inddrage børnenes perspektiver i valg af temaer til de voksenstyrede aktiviteter. - De voksenstyrede aktiviteter der foregår på stuen hver formiddag - Den ugentlige middag, hvor børn og voksne sammen laver eftermiddagsmad

Leg - Reflektér over følgende;

Hvordan oplever børnene i vores dagtilbud, at vi anerkender og skaber rum for legen i den hverdag og det pædagogiske læringsmiljø vi tilrettelægger for børnene? Vi tænker at børnene oplever at legetøj og lege må flyttes rundt på i vores hus. Der er mange gode rum, hvor man kan være og brede sig. Samtidig med at børnene også ved at der er rammer. Der er funktionsrum, så legene kan få plads til at fylde. Børnene er med til at skabe regler og rammer for lege, fx slåsleg, hvor de har været med til at beslutte, at man ikke må slå i hovedet eller maven. Vi anerkender betydningen og værdien for børns leg, så det er med til at skabe godt miljø for legen.

Gennem målrettede og strukturerede aktiviteter der understøtter legen. Vi skaber rum så der er plads til både den frie og strukturerede leg

Børnene oplever, at de er anerkendt og set, når vi som voksne giver dem tid og ro i den planlagte aktivitet. Vi inddeler børnene i små grupper. Vi tager dem med til forskellige miljøer, hvor der er mulighed for forskellige lege, fx legeplads, tumler osv.

Vi opdeler legen i rum/læringsmiljøer f.eks. køkken i alrummet og modulerne i tumlerummet.

- Ved at vi hen over dagen giver rig mulighed for at skabe rum for leg og være til stede i den som voksen i det omfang vi vurderer er nødvendigt.

Hvordan understøtter vi at alle børn har mulighed for at være med i legen? Vi har handleplan for udsatte børn. Vi går med rent fysisk, når der er behov. Vi går foran, ved siden af og bagved.

De voksne understøtter hjælper og guider, hvis vi observerer at et barn har svært ved at komme ind i legen.

Ved at lave små grupper og gave god tid til lege og aktiviteter. Pædagogen er en del af legen og understøtter børnene, når der opstår uenighed. At pædagogen har et nysgerrigt syn på legen.

Vi understøtter ved at købe forskelligt legetøj – fra baby legetøj til køkken. Klæde sig ud. Konstruere og bygge. At vi har legetøj nok til, at alle kan være med.

- Ved at vi er til stede og har øje på børnene samt ved at gå ind i legen, hvis vi mener der er et behov.

Hvad gør vi for at børnene får mulighed for at afprøve forskellige roller og positioner i legen? Det positionerer os igen forskelligt alt efter hvad der er behov for, så vi støtter børnene på bedste vis, til at afprøve forskellige roller og positioner.

De voksne skaber fokus på at alle børn skal prøve de forskellige roller i legen. Vi guider og er inde over legen ved fx. At sørger for alle får lov til at bestemme deres egen rolle i legen.

Vi hjælper børnene til at skiftes om de populære roller som fx chauffør af bilen. Vi understøtter dem i deres leg, ved at give input og feedback.

Vi stiller os selv til rådighed. Vi øver med bolde og vi gynger. Vi understøtter barnet i den leg, de er optaget af.

- Ved at hjælpe med at udvikle en leg der er gået i stå. Hjælpe dem til at se og forstå de forskellige positioner i en leg. Hjælpe dem i dialogen i forhold til at øve sig i at være kompromissøgende og få tydeliggjort legens regler, og at alle forstår legen. Vi hjælper dem med at øve sig i at have forhandlinger med hinanden og fortsætte legen eller bryde legen ud i mindre grupper.

Hvordan har vi undersøgt den læring og udvikling der sker i børnenes leg? Vi har gjort et meget på enkeltbørn. Men ellers benytter vi os i høj grad af observationer og sparring med kollager og inddrager andres syn og perspektivering. Vi bruger også forældrene, og deres udmeldinger og input.

Gennem observationer, faglig viden og erfaring - kan vi understøtte at legens for den rigtige udvikling for alle børn.

Ved at observere og engagere os selv i børnenes leg. Ved at kigge på børnenes udvikling

Vi observerer når børnene leger.

- Eftersom at vi ofte er til stede og som minimum observerer børnenes leg med hinanden, så er vi selvfølgelig opmærksom på at der ikke er nogle børn der fastholdes i nogle uhensigtsmæssige roller eller positioner i legen. Leg er sjovt og alle skal være glade og trives i legen - det har vi fokus på!!!!!!!!!!!!

Læring – Reflektér over følgende;

Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø, så det både støtter børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring? Vi har en fed legeplads som vi også arbejder på at gøre endnu federe, vi har funktionsrum og svalegang, så vi har fysiske rammer der giver rum for bevægelse. Vi har rum til det stille og rolige, så børnene kan være rolige i egen krop. Vi hører meget musik og danser. Vi har følelserne ed i det hele. Den kognitive udvikling handler også om at blive fortrolig med egne følelser, og det er kunne reagere med fornuften og ikke kun følelser. Og at der er plads til at alle følelser er lige gode” og berettigede. Legen er i fokus og afgørende for deres sociale relationer. Og kontakten til børn og voksne er vigtig. Vi synes, det er et meget stort og bredt spørgsmål, da det jo rummer alt.

Vi støtter børnenes kropslige læring gennem leg i tumlerum og naturlegepladser. Kognitivt udfordrer vi dem med puslespil, bingo osv. Vi støtter deres sociale og følelsesmæssige læring gennem leg, hvor man er sammen og skal tage hensyn til hinanden.

I vores daglige rutiner f.eks. efter frokost, på badeværelset. Vi finder kurvene, som vi lægger tøjet i. Når vi tager tøjet af. Vi hjælper hinanden med at barnet får tøjet af, men vi er opmærksomme på, ikke at ”gøre det for barnet”. Vi giver mulighed for, at barnet sidder på toilettet og opdage muligheden for at blive fri for bleen. Vi bruger kroppen og taler om kroppen. Vi øver, at forstå beskeder f.eks. ”kan du tage dine strømper af” o.s.v.

- I dagligdagens aktiviteter, leg, rutiner og ritualer skaber vi trygge rammer og øvebaner for børnene, således de har de bedste forudsætninger for udvikling.

På hvilken måde har vi fokus på læring gennem hele dagen (i både leg, aktiviteter og rutiner)?

Læring er det hele, vi har fokus på leg, konfliktløsning, vi har fokus på at følge børnene i legen, i rutiner i konflikter. Vi lader ikke praktiske opgaver og rutiner få første prioritet, det er børnene der er vores prioritet.

Ved planlagt struktur, varierede aktiviteter, struktureret leg/fri leg, ture ud af huset, kreative aktiviteter, faste rutiner som borddækning, som at vaske hænder inden spisning, selvhjulpenhed som at tage tøj af og på i garderoben.

Vi tager udgangspunkt i zonen for nærmeste udvikling, ved at barnet får hjælp af en voksen, eller en mere kompetent kammerat i leg, aktiviteter og rutiner.

Vi har fokus på det hele dagen, gennem vores rutiner. Vi lærer at vente på tur. Vi øver ord/sætninger og vi lærer at dele.

- Ved præcis at være opmærksom på, at der både i leg, aktiviteter og rutiner findes muligheder for vidt forskellige former for læring.

Hvad er vores rolle i forhold til at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i børneinitierede lege og aktiviteter? Nogle gange observerer vi på afstand og andre gange er vi med, for at sikre børnenes læring i legene. Så vi kan observere hvordan deres dynamikker er og hjælpe og understøtte hvor der er behov.

Nogle gange skal de voksne gå bag ved, og i nogen tilfælde skal de indover.

Vi er omsorgsfulde og nærværende. Vi hjælper børnene med at regulere deres følelser og løse konflikter.

Vi skal være deltagende, støttende, udfordrende og anerkende.

- Vi er aktive, synlige og tydelige og børnene ved at de altid kan komme til de voksne, hvis der er behov for det. Vi er opmærksomme på at være observerende, så vi også kan træde til og understøtte børnene.

Hvordan arbejder vi med at følge op på, om vi lykkes med at tilrettelægge pædagogiske læringsmiljøer ud fra en bred læringsforståelse? Kollegial sparring i hverdagen og på møder. Og observerer børnegruppen- kan man se om det virker=

Vi er gode til at evaluere på stue og afdelingsmøder.

V mødes og følger op på vores aftaler.

Vi bruger observationer og mundtlige evalueringer. Deler det vi ser med hinanden.

- Det gør vi gennem fælles refleksion i personalegruppen, på stuen og generelt den daglige kommunikation blandt personale.

Børnefællesskaber – reflektér over følgende;

Hvordan arbejder vi pædagogisk med at sikre at alle børn oplever at de er en del af et børnefællesskab? Vi er opmærksomme på det enkelte barn og børnegruppen. Og vi går foran ved siden af eller bagved. Vi er med til at sætte ord på deres lege, og hjælpe børnene med ind. Ex hvis der kommer et barn der normalt leger i den gruppe, så kan man som voksen høre dem der leger, om hvad barnet mon kunne være i legen, og på den måde hjælpe. Og lytte til begge parter! Både barnet udenfor legen og børnene i legen.

Det gør vi fx til morgensamling og i spisesituationer, hvor alle børnene er med. Vi giver børnene mulighed for på skift, at vælge sange, som vi alle synger.

Vi deler i mindre grupper, så der er plads til, at det enkelte barn kan udtrykke sig/tale i fællesskabet. Vi finder de rigtige fællesskaber ved at se på det enkelte barn, hvor er børnene i deres udvikling. Hvilke fællesskab barnet har det bedst i. Vi øver at vente på tur og at lytte til hinanden.

- Til morgensamling har vi en rutine, hvor hvert barn har muligheden for at sige noget hvor de andre børn lytter og responderer, og dermed føle sig set og hørt af både voksne og de andre børn på stuen. - Vi har fokus på venskaber, hvordan man er en god ven, hvordan man hjælper hinanden, og at alle skal have det godt i børnehaven. Man kan godt have bedste venner, som man leger meget med, men at man skal være en god ven over for alle børn. - Ved at inddelle børnene i små grupper laver man et trygt læringsrum med plads til udvikling og selvtilid.

Er der noget vi kan gøre anderledes for at give nogle børn bedre muligheder for at opbygge gode relationer? Vi skal blive ved med at gøre det vi gør. Bevar fokus, vi skal holde ved.

1 & 2. Gennem planlægning af det pædagogiske arbejde har vi fokus på inklusion og fælleskab. Vi deler bla børnene op i mindre grupper det kan være aldersopdelte, på tværs af alder, deres legerelationer, deres udviklingstrin, og behov her og nu, eller hvis et barn mistrives, har behov for at blive hjulpet socialt. Dette gør vi i voksenplanlagte aktiviteter. Fælleslege hvor børnene oplever at være en del af fællesskabet.

Dele børnene ind i mindre grupper. Vi tilpasser grupperne jævnlige, så børnene oplever at være i forskellige børnefællesskaber.

Evt. dele i mindre grupper, fælles leg eller at få en oplevelse sammen.

- Det er vores opgave, som voksne, at have overblik samt kendskab til hvert enkelt barn, og hjælpe dem i deres sociale udvikling. Det er en del af vores praksis, og dermed ikke noget vi skal gøre anderledes, men noget vi fortsat skal have fokus på.

Hvordan understøtter vi forældrenes rolle i forhold til at bidrage til velfungerende børnefællesskaber i vores dagtilbud? Vi er meget åbne overfor forældrenes perspektiver, er lyttende og anerkender dem som vigtige i forhold til barnet, de er vigtige for os, og de må gerne være her. Vi skaber rum for at de kan deltage og byde ind med deres kompetencer. Vi skal være opmærksom på hvor vi vores prioriteter og fokus lægger, og at forældrene kender til det – fx at aktiviteter ikke er det vigtigste for at barnet har haft en god dag. Fx i forhold til denne sætning: ” har i bare leget” legen er så vigtigt!

vi gør meget ud af at vi er gode rolle modeller for børnene, som personale så vel som forældre. Vigtigheden i at give plads og rumme hinandens forskelligheder. vi taler ordenligt til hinanden og om hinanden. vi taler aldrig grimt om nogen børn og voksne. vi skal fungere som rollemodeller.

Vi vejleder forældrene og kommer med gode råd til, hvordan de hjælper deres barn, bedst muligt. Vi inddrager forældrene i de temaer vi arbejder med.

Evt. legeaftaler.

- Det gør vi bl.a. ved at tale med forældrene om, vigtigheden af hvorledes de taler om de øvrige børn og voksne derhjemme, og daglig kommunikation med forældrene om deres børns deltagelse i børnefællesskaber.

I hvilke situationer er det lykkedes os at skabe velfungerende børnefællesskaber hvor alle børn er med? Hvornår er man egentlig med? Man kan godt være med, uden at deltage aktivt. Legitim perifer deltagelse, hvor børn kan få ligeså meget ud af at deltage på sidelinjen som aktivt inde i midten af aktiviteten. Vi lykkes med det hele tiden, både små fællesskaber og store fællesskaber. Vi har jo fælles traditioner – samling, spisning, historieoplæsning, afslapning.. vi lykkes med det hele tiden.

Gennem aktiviteter som madlavning hvor hele stuen er sammen om et fællesprojekt. Fælles lege som sangleje (jeg gik mig over sø og land), stopdans, stoledans osv.

Vi oplever succes, når vi deler børnene op i mindre grupper – fx højtlesning, musik og leg.

Når vi fx fortæller eventyr fra kufferten. Når vi opdeler i mindre grupper og laver en aktivitet.

I sangleje evt. navnesangen og bjørnen sover.

- Ved spisesituationer kan vi få alle børn med på deres præmisser. - Til morgensamling - Aktiviteter i mindre grupper - Leg i mindre grupper - Traditioner: fastelavn, fødselsdage, halloween, julefrokost, afslutninger osv. - Ture ude af huset

Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen – reflekter over følgende;

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske praksis, så vi har et stærkt pædagogisk læringsmiljø i både leg, aktiviteter og rutiner? Vi opdeler i mindre og støtte grupper. Vi flytter de voksne rundt, vi er fleksible, så man ikke er fastlåst på egen stue. We make it happen.

Det sikre vi os gennem planlægning af dagen så som samling og planlagte aktiviteter osv. At vi skaber genkendelighed ved en fast dagsrytme fra morgen til aften. Det giver genkendelighed, tryghed og forudsigelighed.

Vi laver fælles aktiviteter, hvor vi er entusiastiske deltagere. Vi forbereder os på forhånd, og ligger planer 1 måned frem.

Vi planlægger ugen, dage og gentager rutiner, leg og aktiviteter, så det bliver overskueligt og trygt for børnene.

- I dagligdagens aktiviteter, leg, rutiner og ritualer skaber vi trygge rammer og øvebaner for børnene, således de har de bedste forudsætninger for udvikling.

Hvilke pædagogiske overvejelser ligger til grund for den måde vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø på? Det handler om børnesynet, børneperspektiver, trivsel og det handler om at have det godt, her skal det være et dejligt sted at være barn.

vi afholder stuemøde, p-møde og afdelingsmøder hvor diskuterer, tilrettelægger og planlægger vores pædagogiske arbejde.

Vi tager hensyn til hvert enkelt barn og ser deres muligheder og begrænsninger.

Vi prøver som bedst muligt, at se det enkelte barn. Holder os, så godt som muligt, til rutinerne, som der er rigtig meget læring i.

- De pædagogiske overvejelser har vi diskuteret til personalemøder, så vi ved at der er enighed om vores børnesyn og hvilken måde vi syntes man driver en god daginstitution på fra morgen til aften.

Hvordan kan vi undersøge, hvad børnene får ud af vores måde at tilrette lægge vores pædagogiske læringsmiljø på? Se ovenstående. Interview, fotos mv, og særligt observationer.

Gennem observation. Børnenes læring afhænger af trivsel blandt børn og personale

Vi evaluere i fællesskab og giver hinanden feedback.

Gennem observationer og registrering.

- Det kan vi gøre ved at observere og lytte til børnenes input samt ændre praksis efter hvilken børnegruppe vi har. Desuden vil vi have faglige drøftelser i personalegruppen og sparre med hinanden i forhold til at få øje på hvilke tegn vi syntes vi får fra børnene på den måde vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø på.

Oplever vi at vi har brug for mere eller en anden viden og kompetence for at skabe et trygt stimulerende pædagogisk læringsmiljø gennem hele dagen? Nej, men vi er meget åbne overfor ny viden, og nye inputs, så vi hele tiden forholder og nysgerrige og åbne.

Det er altid vigtig at vi som personale holder os ajour med ny viden, og bliver tilbudt kurser og foredrag, med både fokus på den enkelte medarbejder og gruppen.

Få tid til at snakke sammen fx på et stuemøde i dagtimerne. Evt. fra 12-12.30. Det vil vi foreslå de andre stuer, at de også kunne få mulighed for.

Et ugentligt stuemøde i dagtimerne, hvor vi kunne sætte ord på vores rutiner.

- Vi har en enig personalegruppe der er opmærksom på værdien i det pædagogiske arbejde i hverdagsrutiner. Desuden reflekterer vi hver måned over de igangværende initiativer, aktiviteter o.lign.

Samarbejde med forældre om børns læring – reflekter over følgende;

Hvordan samarbejder og kommunikerer vi i det daglige med forældrene om børnenes trivsel, læring udvikling og dannelse? Vi tager gerne tid til at snakke med forældre når de eller vi ser behov. Vi anser dem, som vigtige samarbejdspartnere. Se ovenstående.

Vi prioriterer den daglige dialog med forældre når de henter og afleverer. Det er vigtigt med den daglige kontakt og at vi ser forældrene som en ressource. At samarbejdet bygger på gensidig respekt og dialog.

Det gør vi oftest, når barnet bliver hentet. Så har vi gerne en dialog med forældrene om dagens gang. Vi gør det også gennem elektronisk dagbog m. billeder.

Vi bruger meget tid på den daglige kontakt med forældrene og er meget opmærksomme på, om der er et ekstra behov.

- Vi prioriterer den mundtlige daglige dialog med forældrene højt selvom vi er klar over at det betyder at der går tid fra børnene. - Vi orienterer også dagligdags ting via Kbh.barn.

Hvordan oplever vi samarbejdet med forældrene i forhold til at rådgive og vejlede dem om deres barns trivsel, læring udvikling og dannelse? Vi har en fantastisk åben forældregruppe som rigtig gerne vil samarbejde og høre vores mening. Vi oplever et stærkt samarbejde, anerkendelse og gensidig respekt.

vi tager os tid til en forældresamtale hvis vi som personale føler der er behov. Forældrene har en viden som kan gavne vores arbejde med barnet. vi har en forældregruppe der meget gerne vil samarbejde, med os. det er vigtigt vi møder forældrene med respekt og tillid så vi får en god og åben dialog om deres barn. vi som personale byder ind med faglig viden og erfaringer, som er med til at bidrage positivt til barnets trivsel læring udvikling og dannelse.

Vi oplever et godt samarbejde. Forældrene er engagerede i deres børns udvikling og trivsel. Vi snakker mere i dybden til 2-års samtalen.

Vi har rigtig godt samarbejde med vores forældre og fortæller i mindste detalje, hvad deres børn har lært eller oplevet gennem dagen og hvor deres barn evt. har brug for støtte.

- Vi har et fint og tillidsfuldt samarbejde med forældrene og oplever at de bruger os flittigt til at få råd og vejledning.

Hvordan arbejder vi med at møde forældrene forskelligt og tilpasse samarbejdet ud fra deres behov? Det gør ud fra vores faglige viden og vores viden om hver enkel familie. Og også ud fra den forudsætning, at vi alle vil det bedste for børnene!

Den daglige kontakt med forældrene er bygget på gensidig respekt og tillid. Som skaber en tryk dagligdag, for børn forældre og personale. vi har et fælles ansvar.

Vi tilbyder forældre vejledning og samtaler. Hvis barnet har en svær start, tilbyder vi også et møde.

Vi ser de enkelte forældre og tilpasser efter deres behov. F.eks. har nogle forældre brug for en fast kontaktperson eller en lille samtale.

Vi bruger tid på dialog i det daglige, både til almindelige overleveringer/hyggesnak, men vi prioriterer også at bruge tid på en uddybende samtale hvor vi går fra hvis vi eller de vurderer at der er behov for det. Derudover kan vi og forældre altid indkalde til en længere samtale med dagsorden. Endvidere gør vi også brug af faglitteratur (med specifikke emner) til udlevering til forældre.

Hvad ved vi om, hvordan forældrene oplever vores samarbejde rådgivning og vejledning? Vi oplever generel positiv respons i hverdagen. Men ligesom med børnene perspektivet, så kunne vi også her lave mere formelle undersøgelser af det. Vi vil gerne være nysgerrig på deres intentioner.

vi havde en familie der gennemgik en skilsmisse, familien har søgt hjælp og rådgivning hos det pædagogiske personale. vi har i perioder kørt en til en, og kunne sammen med familien planlægge, en struktur på stuen der gjorde det meget nemmere for både børn og familie.

Vi får meget positiv feedback og forældrene virker glade for samarbejdet.

Vi har meget tilfredse forældre der giver udtryk for at være glade for vuggestuen.

- På mængden af chokolade, godter, tårevædede og rørende kort vi får udleveret ved jul, afslutninger og lignende.

Børn i udsatte positioner – reflektér over følgende;

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljøer, så de understøtter læring, trivsel udvikling og dannelse hos børn i udsatte positioner? Vi laver fælles handleplaner, sparrer med kolleger, inddrager forældre, ressource team osv.

Børn i udsatte positioner skal mødes med anerkendelse, ros, nærvær. vi skaber fokus på at få barnet ind i fællesskabet.

Når vi opdager et barns svagheder, har vi mere fokus på det og sikrer os, at barnet får en plads i fællesskabet og giver barnet succesoplevelser.

Vi ser det enkelte barn og forældre. Vi sætter altid 2 faste voksne på hele vejen igennem, som er kontaktpersoner.

- Vi går i mindre grupper, b.la. sproggruppe for børn med sprogudfordringer. Vi er opmærksomme på hvilke børn der kan være udsatte på særlige tidspunkter i løbet af dagen og sørge herfor at give dem støtte og vejledning i forhold til deres udfordringer. Derudover arbejder vi altid på at give rammer der giver alle børn mulighed for i løbet af dagen, at være en del af større eller mindre fællesskaber. Dette gælder også børn i udsatte positioner.

Har vi i tilstrækkeligt omfang faglige dialoger om, hvordan vi kan understøtte at børn i udsatte positioner trives og ses i vores pædagogiske læringsmiljøer? I høj grad, og vi gennemgår børn på møder, og på daglig basis. Vi har jo også de andre stuer, som kan se noget andet end vi kan på stuen. Om omvendt.

vi har samarbejde med andre fagpersoner i et ressourcesteam i klyngen som bla består af psykologer, tale og støttepædagoger og vi drøfter og børnenes trivsel på stue og afdelingsmøder.

Nej

Det kommer helt an på, hvad der er for nogle børn og forældre vi har i institutionen. Er vi i tvivl og har brug for andres øjne, bruger vi vores ressourcesteam.

- På vores månedlige personalemøder diskuterer vi altid vores børn i udsatte positioner for at sikre at alle er bekendte med hvilke udfordringer barnet har, og hvilke tiltag barnet har brug for. Det er også op til den enkelte medarbejder at sige til, hvis vedkommende ikke føler sig klædt på til at understøtte de børn vi har i udsatte positioner. - I udgangspunktet er vi enige om, at dette er en opgave alle er ansvarlige for at løfte, men i hverdagen kan nogle voksne godt have brug for at blive mindet om dette.

Hvordan sikrer vi at vi har blik for alle de børn der er i periferien af børnefællesskabet – også dem hvis udsathed er mindre synligt? Det gør vi jo netop ved, at vi bruger hinanden, plus at vi får kigget på hvert enkelt barn på stuerne så ikke nogen bliver overset.

i form af drøftelse med det resterende pædagogiske personale.

Vi laver mindre grupper og tager hensyn til zonen for nærmeste udvikling. Gerne i længere forløb.

Vi opdeler i mindre grupper og observerer børnene, ser på, om de trives i fællesskabet.

- Det gør vi bl.a. når vi laver TOPI. Derudover placerer de voksne sig der hvor børnene er og har dermed blik på de børn der er omkring dem. Vi har voksne placeret rundt omkring i børnehaven der bør få øje på de børn der eventuelt flakker, for derefter at tilbyde dem en aktivitet eller et fællesskab. - Vi har daglig kommunikation på stuen omkring børnenes trivsel og om der er noget vi skal være opmærksomme på i forbindelse med det pågældende barn.

Hvordan fungerer vores eventuelle samarbejde med andre instanser som PPR, sundhedspleje, tale – høre-pædagog mv.? vi er meget åbne overfor at samarbejde.

vi har et godt samarbejde.

fungerer, når der er behov for det – det er der sjældent.

I det omfang vi har brugt evt. sundhedsplejerske eller psykolog, har det fungeret godt.

- Vores samarbejde med eksterne partnere fungerer fint. Vi syntes vi får den nødvendige sparring og viden vi har brug for.

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen – reflektér over følgende;

Hvilke gode eller dårlige erfaringer har vi med pædagogiske tiltag og initiativer rettet mod kommende skolebørn? Vi har gode erfaringer med at arbejde med modning, udfordre deres verbale måde at udtrykke sig på. Vi har gode erfaringer med at have storegruppen, og give dem et fællesskab og dannelsen og udviklingen heri.

Et af de gode initiativ og tiltag er at alle storegrupperne fra institutterne i klyngen mødes og bliver inddelt i hold alt efter hvilken skole de skal gå på og der vil der være nogen aktiviteter de skal igennem. Et af de mindre gode tiltag er at overdragelsen samtalerne er for alle de børn der skal i skole. Vi som personalegrupper mener kun at det burde være for de børn hvor det pædagogiske personale, føler at det giver mening.

I vuggestuen besøger vi børnehaven så ofte vi kan, før barnet skal starte og vi opfordrer forældrene i at gøre det samme.

- Vi har gode erfaringer med, det sidste år, ugentligt at have dem i en gruppe for sig og her arbejde med forskellige aktiviteter. Vi har god erfaring med at øve dem i hvordan man indgår i et fællesskab kun med jævnaldrende. Vi arbejder med sociale kompetencer og modenhed frem for tal og bogstaver. - Vi har gode erfaringer med at de kommende skolebørn får lov til f.eks. at gå alene i gården, men også at være "uden opsyn" i børnehaven for at give dem mulighed for at øve sig i konflikthåndtering, turtagning og samarbejde.

Hvad mener vi er den vigtigste faktor for at børn oplever tryghed og sammenhæng i overgange?

Det handler jo om at de føler sig rustet, selvværd og selvtillid, med en følelse af " jeg kan godt nye ting, og jeg er god nok og jeg kan godt"

Det pædagogiske personale stiller krav og forbereder dem så de er klar til at gå i skole. Dette indebærer at vi sørger for at de har styr på sociale kompetencer, at de forstår en fælles besked, er følelsesmæssigt udrustede til at starte deres nye skoleliv, og er selvhjulpene.

- At de voksne er tydelige og læsbare - At børn har forhåndskendskab til det nye - At de voksne italesætter og anerkender børnenes parathed til det nye

Hvordan oplever vi samarbejdet med skole, fritidshjem eller andre dagtilbud i forbindelse med overgange? Positivt, Der er besøg, der er en dag i gården hvor de møder de steder, hvor de skal gå osv.

Det er et fint samarbejde mellem børnehave, skole og fritidshjem. - Vores samarbejde med skole er ikke-eksisterende - Vi har et konkret samarbejde med et fritidshjem som kommer her en gang i ugen og hjælper til, så de lærer vores børn at kende og vi kan sparre med dem.

Hvordan kan vi følge op på hvordan børnene har oplevet overgangen fra dagtilbud til skole eller fritidshjem? Vi kan samarbejde med skolerne og fritidshjem via tilbagemelding herfra.

Det føler vi simpelthen ikke vi har TID til at prioritere. - Vi har tillid til at vi klæder børnene på så godt som vi kan, og samtidig har vi en forventning om at de bliver taget vel imod af kompetente voksne. Skulle vi mod forventning ikke klæde børnene ordentligt på går vi ud fra at skolen/fritidshjem kontakter os.

Samspil og relationer – reflekter over følgende;

Hvad kendetegner de situationer, hvor vi oplever nærvær mellem os og børnene og vi er fordybede sammen? Vi lader os ikke forstyrre, vi er til stede, nærværende og er engagerede.

Relationen mellem børn og voksne, og måske især i 1til1 situationer. vi oplever det også i fx højtlesning, trøste og konfliktsituationer, når de bliver afleveret og hentet, bleskift og mange andre situationer igennem hele dagen.

Når vi har mulighed for at fordybe os i en aktivitet med få børn, fx læse en bog, eller bygge en togbane.

Når du ser tryghed og glæde. Når rutiner og struktur virker.

- Det er alle vores hverdagssituationer som når vi holder samling, spisegrupper, aktiviteter m.m. i alle hverdagens ritualer og rutiner.

Hvornår oplever vi at vi ikke er tilgængelige for børnene og ikke har mulighed for at reagere på deres behov Vi prioriterer at vi gerne vil være tilgængelig så vidt muligt. Men der opstår af og til at vi har travlt, og bliver nødt til at lave flere til på en gang.

vi føler ikke at der er situationer hvor vi ikke er tilgængelige. vi føler at vi altid er placeret så børnene kan komme til os og få hjælp til deres behov.

Når vi mangler ressourcer

Det gør vi, når vi har mange nye børn der starter og vi mangler personale.

- Når vi er i gang med at tilgodese et andet barns behov eller har praktiske opgaver der skal udføres som ikke kan udsættes. Derudover er vi ikke tilgængelige når vi har samtaler med forældrene hvor vi skal gå fra.

Hvordan kommunikerer vi med børnene både kropsligt og sprogligt i forskellige situationer i løbet af dagen? vi taler, snakker, synger, krammer og danser. Vi er bevidste om, at vi hele tiden kommunikerer, om vi gør det bevidst eller ej. Derfor bruger vi øjenkontakt, mimik, og fagter, ord osv hele tiden, i vores relation til børnene. Vores intonation ændrer sig, alt afhængig af konteksten, følelsen, stemningen, aktiviteten osv.

vi mener vi er tydelige, nærværende, omsorgsfulde og tilgængelige for alle børn - både sprogligt og gennem kropssproget.

Vi laver sanglege med fagter. Vi har dialogisk læsning. Vi laver grimasser med de små. Enkelt sprog.

Vi bruger meget mimik, gestus, og prøver at sætte ord på alt hvad vi laver og ser på.

- Vi bruger kropssprog og mimik til at udtrykke følelser, som børnene kan aflæse og agere ud fra. Der er en tydelig sammenhæng mellem det kropslige og sproglige hvilket gør os læsbare og tydelige i forhold til vores kommunikation med børnene. Vi vælger at være fysisk nærværende over for børnene, og er også meget kropslige i vores måde at yde omsorg på. - Vi bestræber os på ikke at skælde ud, men i stedet komme med anvisninger. Vi vil gerne bruge sproget til ikke kun at "udstikke ordrer", men i stedet at samtale og have dialog med børnene, hvor det ikke kun er os der har svarene og hvor vi giver dem tilstrækkelig betænkningstid.

Hvordan kan vi understøtte det enkelte barns trygge tilknytning gennem det pædagogiske arbejde med hele børnegruppen? Fx kan vi arbejde med den trygge tilknytning til samling - må man sidde ved siden af sin gode ven, eller den bestemte voksen? Vi vil gerne opfylde børnenes behov og ønsker, så vidt det er muligt og giver mening for deres udvikling, for at de kan få en tryk tilknytning.

Ved at være fysisk og psykisk til stede så vi kan være nærværende, omsorgsfulde og skabe tryghed for alle børn - både for individet og gruppen.

Understøtte børnene i at skabe gode relationer. Have øje for det enkelte barn og trøste om nødvendigt, så ingen børn føler sig overset.

Et godt trygt grundlag og tiden til at falde til i gruppen. Sanglege er et godt værktøj.

- Barnet skal føle sig tryk hos de voksne, og det er vores job at sikre det sker. Ved at barnet bliver tryk hos de voksne stoler de på vores intentioner, og dermed kan man få dem inkluderet i både små og store fællesskaber.

Evaluerende pædagogisk praksis – reflekter over følgende;

Hvordan evaluerer vi det pædagogiske læringsmiljø i sammenhæng med børnenes trivsel, læring udvikling og dannelse? Blandt andet nu, på møder, i hverdagen. Vi bruger hinanden.

til vores personale og afdelingsmøder evaluerer vi og sparre med resten af det pædagogiske personale i institutionen.

Det gør vi til møder. Fx stuemøder og aftenmøder

Gennem observationer og diskussioner.

- Det gør vi nu. På personalemøder både som samlet personalegruppe og i afdelingerne.

Hvad gør vi for at sikre at vores løbende evaluering er systematisk? Vores løbende evaluering kan blive mere systematisk. Vi vil gerne skabe os nogle rammer, så vi er sikre på, at vi får det gjort regelmæssigt og struktureret.

Det gør vi ved at have det som et fast punkt på dagsordenen til alle vores møder

Holde fast i de aftaler vi laver med hinanden. Evt. tage en snak når børnene sover og evaluere ugen der gik.

Evt. bruge smttemodellen mere systematisk.

Fast punkt på diverse møder.

Hvordan sikrer vi at vores evalueringer har fokus på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse, frem for på aktiviteterne eller på børns læring? Det handler om vores børnesyn, fordi vi prioriterer vores fokus på børnene, som vi gør – så det gør vi i høj grad.

vi bruger smitte-modellen, og evaluerer løbende i kraft af børnene opnår de mål vi har sat for dem.

Vi observerer og evaluere vores indsats/aktiviteter med børnene.

Ved at gøre nogle tydelige observationer over en periode.

- Ved altid at have børnenes trivsel som vigtigste dagsorden. Vi skal altid være mest optaget af at skabe det gode børneliv.

Hvordan sikrer vi at vi anvender den viden vi får fra vores evaluering til at justere vores pædagogiske læringsmiljøer? Vi italesætter det, og vi tør at prøve nye ting af og holde hinanden op på det.

På vores personalemøder holder vi os løbende opdateret på vores børns udfordringer og justerer handleplaner og fokusområder for de børn der har brug for det.

Vi planlægger aktiviteter ud fra vores tidligere evalueringer.

Evt. ved flere jævnlige stuemøder.

- Det gør vi ved at faglige fyrtårne, ledelse og den enkelte medarbejder, oplever sig ansvarlige for at det sker. - Giver plads til det på møder fremadrettet.